

Συλλογάται καλά όποιος συλλογάται ελεύθερα και αληθινά...

Λάμπρος Τσουκνίδας

<http://lexidia.pblogs.gr>, 30/03/2007

Ξεφύλλιζα το περιβόητο -διαβόητο, κατ άλλους- βιβλίο Ιστορίας της Στ Δημοτικού όταν, στην ιστοσελίδα του Αθηναϊκού Πρακτορείου, αναρτήθηκε εξασέλιδη ανακοίνωση της Ιεράς Συνόδου με τίτλο: "Απόψεις της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος για το Σχολικό Βιβλίο Ιστορίας της Στ' Δημοτικού" και με κωδικοποιημένο, με σοβαρό τρόπο, το σύνολο των ενστάσεων, αντιρρήσεων, καταγγελιών...

Από κεκτημένη ταχύτητα πήγα στο τέλος. Όντως, εκεί (νόμισα πως) ήταν το "ζουμί": η Ιερά Σύνοδος επικαλείτο τις αντιδράσεις για να μιλήσει "για την ανάγκη τα παιδιά σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης να διδάσκονται την ιστορία της Ελλάδος και όχι την ιστορία κάποιων ιστορικών" -να εννοεί άραγε, ότι η "ιστορία της Ελλάδος" έχει συγγραφικές ικανότητες και θα αυτοβιογραφηθεί για να μας γλιτώσει από τους επιστήμονες ιστορικούς που συνέγραψαν ένα βιβλίο για 11χρονα παιδιά, ένα βιβλίο που σχεδιάστηκε να λειτουργήσει ως έναυσμα έρευνας και συζήτησης μέσα στην τάξη;

Τέλος πάντων, που λέει ο λόγος... Διότι, από όποια σκοπιά και να το δει κανείς, το "ζουμί" είναι αλλού: στις πρώτες σελίδες (της ανακοίνωσης και όχι μόνον...), εκεί όπου αναλύονται τα "επίμαχα σημεία". "Επίμαχα σημεία" που φτιάχνουν κλίμα με στόχο την απόσυρση του βιβλίου και όχι την διόρθωση σφαλμάτων που η συγγραφική ομάδα ήδη μελετά. "Επίμαχα σημεία" που δείχνουν πως η επίθεση κατά του βιβλίου έχει τόσο βαθιά ιδεολογικά κίνητρα που να προσπερνούν τα στοιχεία... Ας πάμε λοιπόν στα "επίμαχα σημεία" όπως εκεί όπου, π.χ., από την ανακοίνωση χαρακτηρίζεται "πρόκληση" ο τρόπος παρουσίασης της Μικρασιατικής Καταστροφής και τονίζεται επί λέξει:

"η απελευθέρωση ελληνικών εδαφών παρουσιάζεται «ως κατάληψη»".
(απόσπασμα θ της ανακοίνωσης της Ιεράς Συνόδου)

Τι βλέπει ο αναγνώστης στο επίμαχο -6σέλιδο, παρακαλώ (σελίδες 100 έως και 105); Τι βλέπει εκτός από τη φωτογραφία της Σμύρνης που καίγεται ή του Χρυσοστόμου που ευλογεί τα στρατεύματα ή των αποσπασμάτων μαρτυριών -που προκαλούν σε αναζήτηση πηγών; Βλέπει να γράφονται, επί λέξει τα εξής:

"Η ελληνική πλευρά αποφασίζει, παρά τις παραπάνω εξελίξεις, να προχωρήσει τις πολεμικές επιχειρήσεις στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας. Το καλοκαίρι του 1921 ο ελληνικός στρατός επιτίθεται με στόχο την κατάληψη της Άγκυρας"... (βιβλίο, σελ.100)

Βέβαια, αν κάποιος θεωρεί πως ό,τι περπάτησε ο -μη χριστιανός- Μέγας Αλέξανδρος, πρέπει να θεωρείται ελληνικό έδαφος, τότε και η Άγκυρα έτσι θα έπρεπε να εκληφθεί οπότε όντως η αναφορά σε "κατάληψη" της θα ήταν προβληματική... Α, υπάρχει και σε άλλο ένα σημείο ο όρος "κατάληψη": μόνον που αναφέρεται στη "συμφωνία των Συμμάχων για την κατάληψη και τη διοίκηση της Σμύρνης από τους Έλληνες (που) αποδεικνύεται προσωρινή" (σελ. 100 του βιβλίου) -η ίδια η ιστορία έδειξε ότι για τους Συμμάχους, στους οποίους εστιάζεται η αναφορά, επρόκειτο για "κατάληψη"...

Περιέργως πως, η ανακοίνωση δεν αναφέρεται στον περιλάλητο "συνωστισμό". Μιας και κοσμεί ακόμη και πρωτοσέλιδα, ας δούμε πώς γράφεται στο βιβλίο όπου υπάρχει και η γνωστή φωτογραφία της φλεγόμενης Σμύρνης, υπάρχουν μαρτυρίες

προσφύγων, υπάρχουν φωτογραφίες, υπάρχει αναφορά σε "καταστροφή της Σμύρνης":

"Ένα χρόνο μετά, οι τουρκικές δυνάμεις, με ηγέτη τον Κεμάλ, επιτίθενται και αναγκάζουν τα ελληνικά στρατεύματα να υποχωρήσουν προς τα παράλια. Στις 27 Αυγούστου 1922 ο τουρκικός στρατός μπαίνει στη Σμύρνη. Χιλιάδες Έλληνες συνωστίζονται στο λιμάνι προσπαθώντας να μπουν στα πλοία και να φύγουν για την Ελλάδα" (βιβλίο, σελ. 100)

Να επισημανθεί πως τονίζεται ότι η ανακοίνωση αποτελεί απόρροια πορίσματος που υποβλήθηκε από "Ειδική Συνοδική Επιτροπή Πολιτιστικής Ταυτότητας αποτελούμενη από εγκρίτους επιστήμονες μεταξύ των οποίων και ιστορικοί" και το οποίο -μαζί "με πλήθος κειμένων και δημοσιευμάτων"- μελέτησε ο Συνοδικός Μητροπολίτης Σισανίου και Σιατίστης κ. Παύλος προκειμένου να εισηγηθεί σχετικά στην Ιερά Σύνοδο που εξέδωσε το εξασέλιδο. Σκανδαλίζεται επομένως, ο αναγνώστης της ανακοίνωσης όταν διαβάζει πως

"Αποσιωπάται το ιστορικό ΟΧΙ των Ελλήνων το 1940 και η ηρωική αντίσταση του λαού μας. Το έπος του 40 συντρίβεται στην ψυχρή έκφραση «Οι Έλληνες απομακρύνουν τα ιταλικά στρατεύματα». Ουδεμία επίσης αναφορά γίνεται για την Εθνική Αντίσταση του λαού μας στα χρόνια της κατοχής." (απόσπασμα 1α της ανακοίνωσης της Ιεράς Συνόδου)

Σκανδαλίζεται ο αναγνώστης θεωρώντας πως οι έγκριτοι επιστήμονες διαπίστωσαν την παντελή απουσία -αυτό δεν σημαίνει "ουδεμία αναφορά"; Επομένως, τι εντύπωση θα σχηματίσει για τους συντάκτες της ανακοίνωσης της Ιεράς Συνόδου, ο αναγνώστης που θα δει ότι στο σχετικό τρισέλιδο (σελ. 112-114) υπάρχει ένας μεγάλος τίτλος, πέρα ως πέρα: "Κατοχή, Αντίσταση, Εμφύλιος Πόλεμος" και φωτογραφίες και αναφορές σε ΕΛΑΣ, ΕΔΕΣ, Κυβέρνηση του Βουνού, Γ.Παπανδρέου;

Α, και με το "Όχι" που "αποσιωπάται", τι γίνεται; Καθώς, μάλιστα, η ανακοίνωση της Ιεράς Συνόδου φτάνει να αναφέρει, παρακάτω, πως τα παιδιά

"δεν θα καταλάβουν από την ιστορία τους γιατί να εορτάζουν την Εθνική εορτή της 28ης Οκτωβρίου 1940, αφού τίποτα σπουδαίο δεν έγινε" (απόσπασμα 1α της ανακοίνωσης της Ιεράς Συνόδου);

Το βιβλίο, λοιπόν, περιλαμβάνει πρωτοσέλιδα εποχής, απόσπασμα από το "Άξιον Εστί", γελοιογραφία του Μουσολίνι -όλα αυτά που, με την προτροπή του δασκάλου (καθότι βιβλίο διδασκαλίας) λειτουργούν ως έναυσμα έρευνας και συζήτησης... Και τι γράφει; Επί λέξει:

"Η Ελλάδα μπαίνει στον πόλεμο στις 28 Οκτωβρίου 1940, όταν απαντά αρνητικά στο τελεσίγραφο του Μουσολίνι. Οι Έλληνες, το 1940-41, απομακρύνουν τα ιταλικά στρατεύματα από τα ελληνοαλβανικά σύνορα σημειώνοντας σημαντικές νίκες"

Λοιπόν, θα μπορούσε να μπει σαφέστερη αναφορά στο "Όχι"; Θα μπορούσε. Άλλο αυτό, όμως, και άλλο να αμφισβητείται ακόμη και η αναγραφή της ημερομηνίας της 28ης Οκτωβρίου -διότι αυτό κάνει, τεχνηέντως, η ανακοίνωση και όποιος θέλει κοιτάζει στην αρχή αυτού του κείμενου το σχετικό link για να τη δει ολόκληρη και να πειστεί...

Τελικά, και επειδή βρίθει παρόμοιων ανακριβειών (sic) η ανακοίνωση της Ιεράς Συνόδου, αλλά και τα διάφορα δημοσιεύματα (που επικαλείται), καλό θα ήταν πριν ειπωθεί ο,τιδήποτε, να διαβαστεί το ίδιο το βιβλίο -αυτό, το γράφω ως

αναγνώστης. Να διαβαστεί ως ένα βιβλίο που απευθύνεται σε 11χρονα και -έχει σημασία αυτό και ας μην παραβλέπεται- που απευθύνεται στους δασκάλους τους που θα πάρουν αφορμές από το βιβλίο για να κάνουν εργασίες, ερευνούλες, συζητήσεις, για να κάνουν ζωντανό το μάθημα μπας και ενδιαφερθούν και μάθουν επιτέλους ιστορία τα πιτσιρίκια και πάψουν να απαντούν -όπως βλέπουμε κάθε χρόνο στα επετειακά αφιερώματα των καναλιών- ότι "την 25η Μαρτίου οι Γερμανοί" κ.ο.κ. Να μην απαντούν, δηλαδή, αυτά που έμαθαν τόσα χρόνια με τα θεάρεστα βιβλία που είχανε, αυτά τα βιβλία που όλο μάχες και ονόματα περιλαμβάνανε αλλά -από το αποτέλεσμα φαίνεται- ούτε παπαγαλία δεν κατάφεραν να εμπνεύσουν...

Να διαβαστεί, λοιπόν, το βιβλίο -αν στόχος είναι ένας διάλογος μεταξύ Ελλήνων πολιτών που ενδιαφέρονται για την ιστορία και τον καλύτερο τρόπο διδασκαλίας των παιδιών τους. Γιατί, αν ο στόχος είναι να βγουν οι μεζούρες ελληνορθοδοξότητας... Να διαβαστεί από όλους μας έχοντας κατά νου ότι απευθύνεται σε 11χρονα που ακόμη διαμορφώνονται και ακόμη βλέπουν τον κόσμο ως ένα δίπολο "καλού-κακού" -και επομένως δεν πρέπει να τους μάθουμε να αντιμετωπίζουν την ιστορία ως "ντέρμπυ αιώνων", ακριβώς για να μη φτάσουμε να τα βλέπουμε να συγκρούονται στις λεωφόρους Λαυρίου αυτής της πόλης...

Η ανακοίνωση της Ιεράς Συνόδου θέτει, αφηρητικά, και ένα άλλο ζήτημα: το ερώτημα, κατά πόσο η Εκκλησία δικαιούται να έχει άποψη για το βιβλίο της Ιστορίας της Στ Δημοτικού. Και απαντά:

"Η Εκκλησία και δικαιούται και επιβάλλεται να έχει λόγον πρώτον διότι οι Ποιμένες Της είναι ελεύθεροι πολίτες αυτού του τόπου και δύνανται να έχουν λόγο όπως όλοι οι Έλληνες πολίτες? δεύτερον διότι το βιβλίο αναφέρεται σε θέματα που αφορούν την Εκκλησία, την Ιστορία της και τη σχέση της με αυτό τον τόπο? τρίτον διότι η Εκκλησία έχει μια βαθιά και πολύχρονη σχέση με την Παιδεία, την οποία δεν έχει την πρόθεση να απεμπολήσει και τέταρτον διότι οι τρόφιμοι της Παιδείας είναι και παιδιά της Εκκλησίας και είναι αυτονόητο το ενδιαφέρον της για την πνευματική τροφή η οποία προσφέρεται εις αυτά, πολλώ μάλλον καθόσον αποτελεί επιταγή του Συντάγματος η διαμόρφωση δια της παιδείας της εθνικής και θρησκευτικής συνειδήσεως των μαθητών".

Θα αρκούσε η αναφορά στην ιδιότητα του Έλληνα πολίτη, του πολίτη που συλλογάται ελεύθερα, διαβάζοντας αυτό που θέλει να κρίνει... Διότι, αν αντί να διαβαστεί το επίμαχο βιβλίο και να γίνει η όποια συζήτηση επ' αυτού, διοχετεύονται -με την ιδεολογική ισχύ της Εκκλησίας, μάλιστα- επιχειρήματα που στηρίζονται σε παραποιήσεις και ανακρίβειες, τότε δικαιούται κανείς να πιστεύει πως η συζήτηση γίνεται για άλλους λόγους, πως αφορά ένα άλλο δίλημμα: επιστήμη, γνώση ή άποψη, δόγμα. Με δεδομένη, μάλιστα, την καταληκτική φράση της ανακοίνωσης: "να διδάσκονται την ιστορία της Ελλάδος και όχι την ιστορία κάποιων ιστορικών"- δημιουργούνται μερικές υποψίες από τα πρόσθετα επιχειρήματα που επιστρατεύτηκαν: ότι η Ιερά Σύνοδος δεν διεκδικεί το δικαίωμα (που έχει κάθε πολίτης) να μιλά αλλά αξιώνει το δικαίωμα (που δεν έχει κανένας πολίτης) να επιβάλλει την άποψή της.

Και αν το επιχείρημα είναι, επιβάλλω την άποψή μου επί των επιστημόνων διότι έχω μια "βαθιά και πολύχρονη σχέση με το θέμα την οποία δεν προτίθεμαι να απεμπολήσω", διότι "το βιβλίο αναφέρεται σε θέματα που αφορούν την Εκκλησία" ή διότι "οι τρόφιμοι της Παιδείας είναι και παιδιά της Εκκλησίας και είναι αυτονόητο το ενδιαφέρον της για την πνευματική τροφή η οποία προσφέρεται εις αυτά", τότε, ποιος μας διαβεβαιώνει πως αύριο το πρωί η Ιερά Σύνοδος δεν θα ζητήσει να έχει λόγο επί της Βιολογίας; Διότι, εκεί και αν την ενδιαφέρει το θέμα, εκεί και αν θεωρεί πως έχει βαθιά και πολύχρονη σχέση, εκεί και αν αναφέρεται το βιβλίο στα

παιδιά που θέλει να κάνει πιστούς της... Οπότε, τι; Θα δικαιούται να ζητήσει να μην μιλάμε για εξέλιξη αλλά για εφταήμερη δημιουργία του κόσμου και λοιπά παρόμοια (σεβαστά μεν, πλην όμως όχι στις αίθουσες διδασκαλίας των παιδιών μας);

Σε αυτή την περίπτωση, θα έχει κάνει άλλο ένα βήμα προς τους νεοσυντηρητικούς ευαγγελιστές των ΗΠΑ, προς τους αγιατολάχ της Περσίας ή προς τους καρδινάλιους της Ιταλίας -που μόλις χθες ζήτησαν από τους πολιτικούς να υπακούσουν (!) στη θέση της Εκκλησίας σε επικείμενο δημοψήφισμα... Κοινός παρανομαστής, παρά τις δογματικές διαφορές... Κοινός παρανομαστής που ξεχνά πως η φιλοπατρία ξεκινά και καταλήγει από την και στην αγάπη προς τον άνθρωπο και από την (και στην) αλληλεγγύη προς τον άνθρωπο -και όχι από την καλλιέργεια του μίσους δια της στρέβλωσης της ιστορίας που από χρήσιμη και διδακτική επιστήμη κάποια την προτιμούν αιώνιο σπόρο διχασμού των ανθρώπων...

Κλείνοντας, μερικά link σε κάποια άρθρα:

Απαντήσεις, σημείο προς σημείο, στους επικριτές του βιβλίου από τον ιστορικό κ. Βασίλη Παναγιωτόπουλο, ομότιμο διευθυντή Ερευνών στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, όπως καταγράφονται στο ρεπορτάζ του Μάνου Χαραλαμπίκη (στα "Νέα", 31 Μαρτίου) με τίτλο: "Η Ιστορία δεν έχει ενιαίους κανόνες".

Μια συνέντευξη που έδωσε η επικεφαλής της συγγραφικής ομάδας, η κ.Μαρία Ρεπούση στον Δημήτρη Νανούρη ("Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία", 18 Μαρτίου) με τίτλο: "Να τελειώνουμε με τη μονομέρεια στα βιβλία"

Μερικές αποφωνήσεις των πρωινών "Σφυγμών της Μέρας" του Φοίβου Καρζή (στον "Αθήνα 9.84"): "Ιστορία -για αγρίους...", "Ένας καλός λόγος για τη Μαριέττα" και "Η Ακαδημία μίλησε -άρα ζει...".

Ένα άρθρο του Τάκη Καμπύλη (στον "Ελεύθερο Τύπου", 27 Μαρτίου) με τίτλο: "Ιστορία στο εθνικιστικό μίξερ (και στην Τουρκία)" .

Ένα άρθρο του Αλέξη Ηρακλείδη (από τα "Νέα", 22 Μαρτίου), με τίτλο: "Η ανάγκη για μύθους"

Ένα άρθρο του Σχολικού Συμβούλου Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Γιάννη Π.Τζήκα (στην "Κυριακάτικη Αυγή", 24 Μαρτίου) με τίτλο: "Ο αντίλογος ενός εκπαιδευτικού στους επικριτές του βιβλίου"

Ένα άρθρο του έγκριτου, πραγματικά, δημοσιογράφου Τάσου Παππά (στην "Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία", 24 Μαρτίου) με τίτλο: "Το ήθος του διαλόγου".

Ένα άρθρο του Δημήτρη Καλουδιώτη με τίτλο: "Ένα (απαντητικό) σχόλιο για το βιβλίο της ιστορίας".